

Handläggare
Elin Sylvan
Telefon: 08-50825473

Till
Socialnämnden
2024-05-21

Skrivelse angående de kraftigt ökande narkotikabeslagen i Sverige och dess påverkan på Stockholm

Svar på skrivelse från Moderaterna.

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Sammanfattning

I en skrivelse från Moderaterna ställs sju frågor till socialförvaltningen om narkotikasituationen bland Stockholms ungdomar. Frågorna ställs med anledning av ökade narkotikabeslag i tullen under 2023. I ärendet besvarar förvaltningen frågorna som handlar om lokala variationer i droganvändning, vilka preparat som är vanliga bland unga, vilka insatser som erbjuds lokalt och centralt och hur avloppsmätningarna av narkotika används i arbetet mot narkotika.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Bakgrund

Andréa Hedin med flera (M) har i en skrivelse till socialnämnden 2024-02-21 framfört sju frågor gällande narkotikasituationen bland ungdomar i Stockholms stad och på vilket sätt de mätningar och analyser av avloppsvattnet som Stockholm vatten och avfall (SVOA) har genomfört kommer att användas för att komplettera socialnämndens arbete mot narkotika.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av avdelningen för strategi och utveckling. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 15 maj 2024. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 16 maj 2024.

Ärendet

Frageställarna beskriver i sin skrivelse hur 2023 blivit ett rekordår avseende narkotikabeslag i Sverige och att beslagen enligt

Tullverket har blivit mer än dubbelt så stora sedan 2022. Det framförs att Tullverket blivit bättre på att använda tips och underrättelser om misstänkt smuggling och att de sannolikt kommer att ta allt större volymer narkotika när tulltjänstemännens nya befogenheter träder i kraft. Utifrån den omfattande förekomsten av narkotika som beslagen visar på samt med risk för sekundära effekter som narkotikaanvändning kan föra med sig av våld, hot, gängkriminalitet och psykiskt lidande, samt spridning bland ungdomar ställs följande frågor i skrivelsen:

1. Hur ser bilden ut i Stockholms stadsdelar idag när det gäller användning av narkotika bland våra ungdomar?
Fältassistenter, ungdomsjouren och anställda i samverkan med polisen bör kunna ge en övergripande bild av ”dagens läge” i respektive stadsdel.
2. I vilka åldrar är de ungdomar som använder narkotika och i förhållande till de olika narkotikapreparaten?
3. I vilken utsträckning förekommer ”crack”?
4. Vilka narkotikapreparat är vanligast förekommande i Stockholm bland ungdomar?
5. Hur arbetar man på stadsdelsnämnds nivå med dessa ungdomar och centralt via socialnämnden?
6. Vilka behandlingsmetoder förekommer och vilka resultat har uppnåtts?
7. Hur avser man att använda SVOAs mätningar och analyser av avloppsvattnet för att komplettera socialnämndens arbete mot narkotika?

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen redogör nedan för svar på frågorna som ställts i skrivelsen.

1. Lokal lägesbild

Det finns olika datakällor som ger kunskap om ungdomars narkotikaanvändning. Stockholmsenkätens mätningar bland elever i årskurs 9 och år 2 på gymnasiet visar att narkotikaanvändningen ligger relativt stabilt över tid. På stadsdelsförvaltningarna sprids lokala data från Stockholmsenkäten med berörda, exempelvis preventionssamordnare, fältassistenter, chefer och fritidspersonal samt direkt till de skolor som har tillräckligt stort svarsunderlag. Hur stor andel som testat narkotika i de olika stadsdelsområdena presenteras på start.stockholm/stockholmsenkaten.

Yrkesgrupper som kommer i kontakt med unga, så som fältassistenter, ungdomsjouren, Mini Maria och andra medarbetare inom socialtjänsten har i samverkan med polisen en överblick av ungas narkotikaanvändning i lokalsamhället. De preparat som konsekvent lyfts i polisens lägesbildsbeskrivningar av

drogförsäljning är cannabis, tramadol och kokain, men även andra droger förekommer på vissa platser. Denna typ av information delas i olika samverkansforum exempelvis mellan polis, skola och socialtjänst eller vid polisernas utsättningar (möten inför arbetspass) där fältassistenter ibland deltar exempelvis inför helgkvällar.

2. Aldrar för olika preparat

Det finns ingen heltäckande statistik om åldrar och använda preparat. Möjligen kan denna statistik gå att få fram från polisen men skulle sannolikt bli missvisande eftersom det finns fler användare än de som misstänks för narkotikabrott.

3. Crackanvändning

Crack är inte någon vanligt förekommande narkotikatyp bland unga i Stockholm. Om svaren i Stockholmsenkäten är tillförlitliga skulle det i hela Stockholms stad röra sig om cirka 35 personer i årskurs 9 (av totalt 6 692 svarande) och 12 personer i år 2 på gymnasiet (av totalt 4 841 svarande) som testat crack. Några som svarat att de har använt kokain kan möjligen ha svarat felaktigt ja på crack då det är en form av kokain.

4. Narkotikatyper

I likhet med tidigare mätningar visar Stockholmsenkäten 2022 att cannabis konsekvent är den mest vanligt förekommande narkotikatypen och det gäller bland narkotikaanvändare oavsett stadsdelsområde. De vanligaste preparaten bland unga är därefter ecstasy, amfetamin, LSD och narkotikaklassade läkemedel som bensodiazepiner och opioidtyper som tramadol samt kokain. Vissa preparat, som ecstasy, LSD och amfetamin, har ökat något de senaste mätningarna, men det är inga tydliga trender och det varierar mellan åldersgrupper. Det finns vissa variationer mellan kön och även vissa lokala avvikelser när det gäller andra preparat än cannabis. I vissa stadsdelsområden är det större variation i vilka preparat som de svarande har testat än vad medelvärdet för staden visar. På grund av det förhållandevis låga antalet svarande per stadsdelsområde ska dock tolkningarna av använda preparat på lokal nivå göras med försiktighet. Stockholmsenkäten visar inte på användning av nya psykoaktiva substanser¹. Dessa preparat kan komma och försvinna snabbt bland unga som experimenterar med narkotika, ett exempel är hexahydrocannabinol (HHC) som narkotikaklassades under 2023.

¹ Nya psykoaktiva substanser (NPS) kan innebära hälsomässiga eller sociala risker och kan komma att regleras som narkotika eller hälsofarliga varor efter utredning av Folkhälsomyndigheten och beslut av regeringen. Kallas ibland nättdroger eller research chemicals (RC-droger) eller designerdroger.

I Mini Marias statistik finns information om de inskrivnas huvuddroger och även här är cannabis den klart vanligaste sökorsaken och alkohol näst vanligast.

5. Insatser lokalt och centralt

På stadsdelområdesnivå arbetar olika yrkesgrupper med olika nivåer av narkotikaprevention och behandling till unga. Fältassistenter arbetar ofta med universella insatser riktade till alla exempelvis högstadieelever eller med föräldrainformation. De arbetar även med selektiva insatser med grupper av unga som är i riskzon eller befinner sig i riskmiljöer. Socialtjänstens ungdomsenheter inom myndighetsutövningen tar emot ansökningar och orosanmälningar samt utreder och beviljar frivilliga insatser vid narkotikabruk enligt socialtjänstlagen (2001:453), SoL. Socialtjänsten har även möjlighet att besluta om förebyggande insatser enligt 22 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, eller ansöka hos förvaltningsrätten om tvingande vård och behandling utanför det egna hemmet.

Mini Maria Stockholm, som hör till avdelningen för socialt stöd på socialförvaltningen, erbjuder stöd till unga från hela staden på sina mottagningar på Södermalm och i Järva vilket utvecklas under punkt 6. Ungdomsjouren vid socialförvaltningen arbetar också stadsövergripande och uppsökande dels i city och Järva men även i andra områden vid förstärkningsuppdrag och med MUMIN².

6. Behandlingsmetoder

Inom Mini Maria Stockholm används flera olika behandlingsmetoder efter en initial kartläggning av den unges substansbruk, hälsa och psykosociala situation. Mini Maria Stockholms arbete med bedömning och behandling av unga i missbruk bedrivs med stöd av evidensbaserade förhållningssätt, som motiverande samtal (MI). Det följs upp med evidensbaserade instrument: UngDOK och ORS/SRS FIT.³

I behandlingsarbetet används olika former av KBT -baserad behandling- och färdighetsträning som rekommenderas i Socialstyrelsens kunskapsstöd för insatser vid normbrytande beteende⁴. Metoderna som används är exempelvis A-CRA, CRAFT,

² Maria Ungdom Motiverande Intervention- sociala samtal från ungdomsjouren på plats på Maria Ungdoms polisstation. Dessa genomförs på delegation av socialjour eller socialtjänst i anslutning till polisförhör för unga misstänkta för ringa narkotikabrott.

³ UngDOK är ett dokumentationssystem som används på Mini Maria vid inskrivning och avslut av vården. ORS/SRS FIT – Outcome rating scale/Session rating scale, summeras i systemet FIT-Outcomes (Feedback Informed Treatment).

⁴ [Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott Kunskapsstöd med rekommendationer för socialtjänstens arbete med barn 6–17 år](#)

HAP och ÅP.⁵ HAP och Cannabisprogrammet för unga (CPU) har en specifik målsättning att minska cannabisanvändning medan A-CRA syftar till att behandla substansbruk hos unga med fokus på en hälsosam livsstil och att främja positiva aktiviteter och relationer. Behandlingsarbetet för unga görs i nära samarbete med vårdnadshavare och att förbättra kommunikationen inom familjen är ofta en viktig del för att stötta till drogfrihet.

7. Avloppsmätningar

SVOA:s mätningar och analyser av avloppsvattnet ger en viss bild av hur narkotikabruket skiljer sig åt mellan vardag och helg och mellan stadsdelsområden. Mätningen kompletterar självrapporterad data från Stockholmsenkäten. Dock är SVOA:s mätmetod inte heltäckande och säger inte heller om det handlar om ett fåtal användare som använder mycket narkotika eller om bruket är spritt bland många. Den ger heller inte någon tydlig bild av om bruket sker bland unga eller vuxna eller om könsskillnader. Dessutom täcker vissa mätstationer stora områden, medan andra har ett mer begränsat upptagningsområde. Denna typ av mätning kommer att bli mer intressant om den genomförs regelbundet och konsekvent. De kan då ge socialtjänsten upplysningar om relevanta preparat att informera om eller ställa frågor om i det sociala arbetet.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Skrivelse angående de kraftigt ökande narkotikabeslagen i Sverige och dess påverkan på Stockholm

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2024-05-07
Maria Karlsson, Bitr. avdelningschef	2024-05-07